

De stem van het kind in de publieke ruimte: analyse “droomstraat” tekeningen Stad Oostende

Ten aanzien van

Patrick D’Haese
Vlaams Fietsmanager
Vlaams Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)

Uitvoerder

Leerstoel Fiets
Vakgroep Geografie
Universiteit Gent

Inhoud

De inhoudelijke analyse van 998 “droomstraat” tekeningen, gemaakt door kinderen van 27 Oostendse basisscholen tussen 4 en 12 jaar oud.

Referentie

Documentnummer: LSF_2025_002
Initiële oplevering: 11 juni 2025
Laatste herwerking: 12 juni 2025
Versie: 1.2

Auteur

Joyce David
o.l.v. Meredith Glaser & Frank Witlox
Leerstoel Fiets – Vakgroep Geografie
Universiteit Gent
E-mail: joyce.david@ugent.be

De stem van het kind in de publieke ruimte: analyse “droomstraat” tekeningen Stad Oostende

1. Inleiding

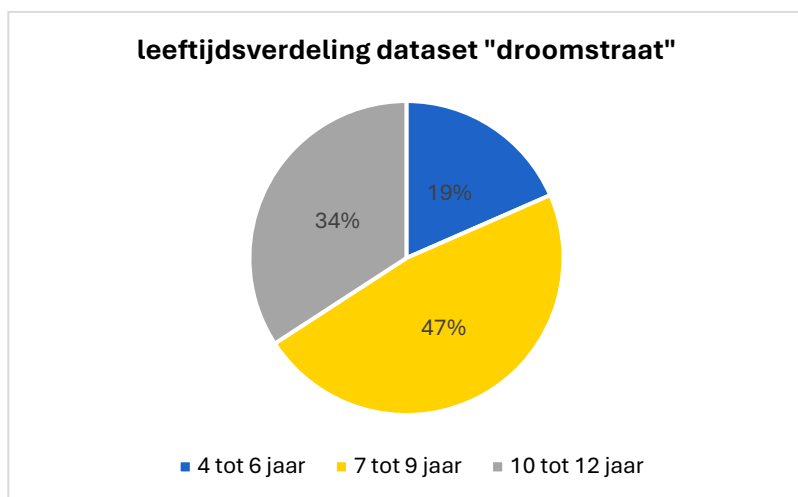
In 2022 werden alle Oostendse basisscholen uitgenodigd om deel te nemen aan het project “Droomstraat”. Leerlingen kregen de kans om hun ideale straat te visualiseren aan de hand van tekeningen. Hoewel de initiële doelgroep bestond uit leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar, werd de opdracht door vele scholen spontaan uitgebreid naar jongere leeftijdsgroepen. Hierdoor ontstond een rijke en omvangrijke dataset die een directe inkijk biedt in de percepties, wensen en prioriteiten van kinderen omtrent hun leefomgeving en de publieke ruimte.

Kinderen zijn als actieve gebruikers van de publieke ruimte vaak ondervertegenwoordigd in traditionele planprocessen, ondanks hun specifieke kwetsbaarheden en ontwikkelingsbehoeften (Hart, 1992; Freeman & Tranter, 2011). Hun perspectieven tonen hoe zij veiligheid, speelruimte, mobiliteit en sociale interactie beleven. Door hun ervaringen systematisch in kaart te brengen, ontstaat de kans om publieke ruimte inclusiever, kindvriendelijker en meer toekomstbestendig te ontwerpen. Visuele methoden zoals kindertekeningen bieden hierbij een authentiek venster op hun leefwereld, vaak moeilijk te vatten via klassieke bevragingen of onderzoeksmethoden (Christensen & James, 2008). De verzamelde tekeningen vormen zo niet alleen een inventaris van kinderlijke voorkeuren, maar weerspiegelen ook fundamentele ontwikkelingsbehoeften: veiligheid, spel, sociale verbondenheid, autonomie en contact met natuur. Deze inzichten bieden waardevolle handvaten voor toekomstgericht kindvriendelijk beleid.

2. Dataset

In totaal werden er 998 tekeningen van kinderen tussen 4 en 12 jaar (en één 13 jarige) bezorgd aan de stadsdiensten. 27 basisscholen participeerden. De scholen kregen elk 100 lege sjablonen van de stadsdiensten met een begeleidende brief waarbij de opzet werd meegegeven. Deze sjablonen betroffen lege papiervellen met het logo van de stad, het stadsfiguurtje, de website met meer informatie en een ruimte om eventueel de naam en de leeftijd op te noteren. De tekeningen werden achteraf door de stadsdiensten terug opgehaald. 184 tekeningen werden gemaakt door 4-6 jarigen, 473 door 7-9 jarigen en 341 door 10-12 jarigen. De tekeningen werden in gescand en zijn publiekelijk raadpleegbaar via <https://www.oostende.be/mijndroomstraat-galerij>. Er werden nog geen eerdere analyses op de tekeningen uitgevoerd.

De verdeling van de dataset qua **leeftijd** is als volgt (n = 998):

Qua **geografische spreiding** zijn scholen uit alle hoofdgebieden van de stad Oostende vertegenwoordigd in de steekproef. Hoewel de exacte proportionele vertegenwoordiging per wijk verschilt, biedt de dataset een brede afdekking van het volledige stedelijke grondgebied.

3. Methodologie

Eerst vond een manuele screening plaats waarbij visuele en tekstuele elementen uit de tekeningen geïnventariseerd werden op basis van vooraf gedefinieerde thema's (zoals mobiliteit en verplaatsingsmodi, groenvoorziening, spelen, veiligheid en sociale functies). Op basis van deze eerste verkenning werden inductief nieuwe categorieën toegevoegd.

Om de schaal en consistentie van de codering te verhogen, werd aanvullend gebruik gemaakt van een ondersteunend AI-model (language model), dat patronen herkende en bijkomende classificaties kon voorstellen. Steekproefgewijs werd de input van het AI-model getest. De combinatie van menselijke duiding en AI-ondersteuning liet toe om zowel de rijkdom van de kindertekeningen te respecteren als de systematiek in de analyse te bewaken (Schreier, 2012; Saldaña, 2021).

De tekeningen werden niet samen met de kinderen geïnterpreteerd. De tekeningen dateren van 2022, maar blijven inhoudelijk actueel. Door de anonieme inzameling konden deelnemers achteraf niet bevraagd worden. Om de inhoud en betekenis van de droomstraten adequaat te interpreteren, werd teruggegrepen op concepten uit de ontwikkelingspsychologie. Deze boden een analytisch kader om de visuele en thematische elementen in de tekeningen te duiden in relatie tot de cognitieve en psychosociale ontwikkelingsfasen en de ontwikkelingsbehoeften van de kinderen (voor meer informatie: zie bijlage 1 en 2).

4. Resultaten

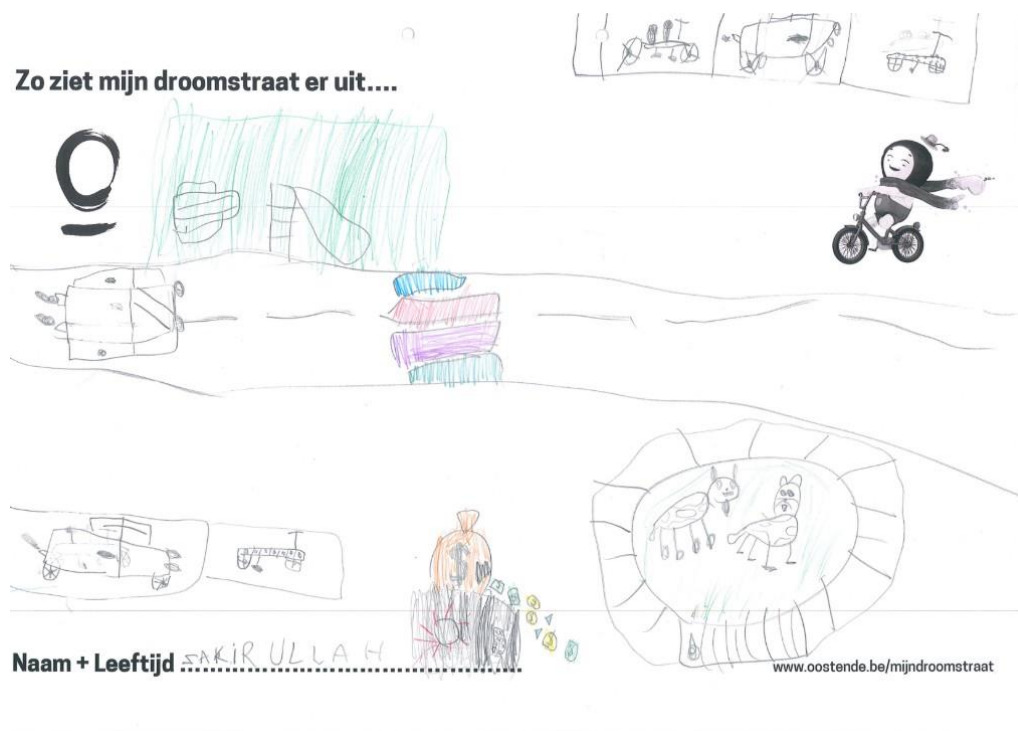
De analyse van de 998 verzamelde “droomstraat” tekeningen bracht meerdere terugkerende en leeftijdsgebonden thema's aan het licht, die we kunnen koppelen aan ontwikkelingsbehoeften. We overlopen deze in de volgende paragrafen.

4.1. Mobiliteit en verkeersveiligheid

Mobiliteit en verkeersveiligheid vormen een centraal thema voor alle leeftijdsgroepen in de tekeningen. De kinderen denken spontaan na over veiligheid, scheiding van vervoersstromen en het beperken van autoverkeer.

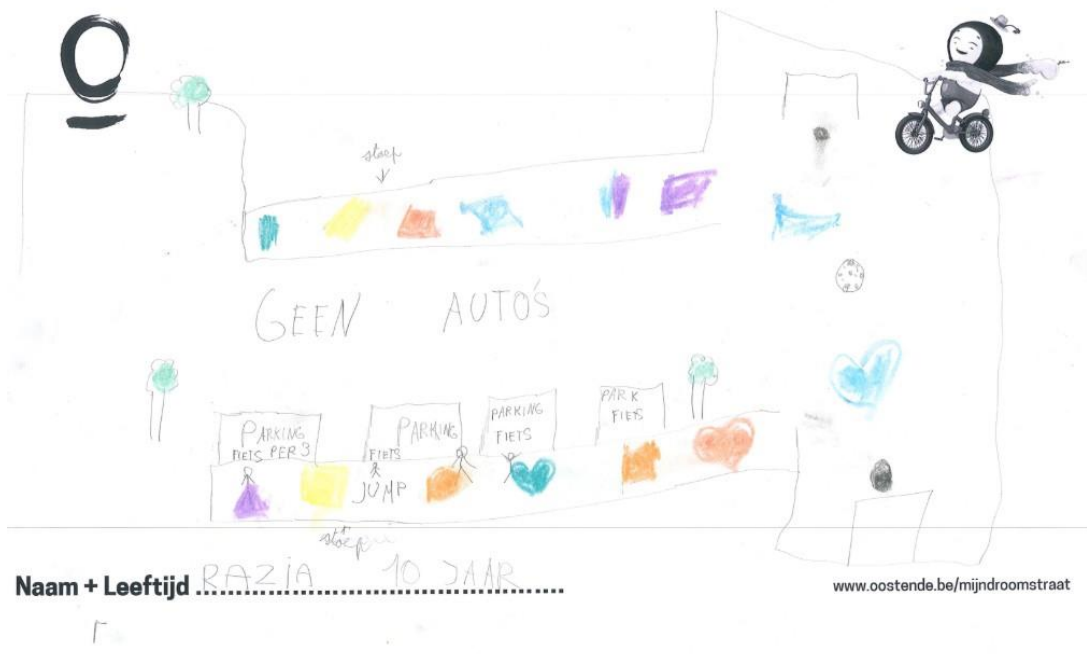
4.1.1. Leeftijdsgebonden verschillen

4-6 jaar: Auto's verschijnen nog als vanzelfsprekend element zonder negatieve connotatie. Brede voetpaden, eenvoudige zebrapaden en kleurrijke oversteekplaatsen worden vaak afgebeeld, maar zonder veel details of complexe structuren.

7-12 jaar: Met toenemende leeftijd groeit de kritische houding ten opzichte van gemotoriseerd verkeer. Auto's worden actief geweerd of beperkt via opschriften als "Geen auto's", "Zone 30", "Geen vrachtwagens" en "Geen vuile auto's". Tegelijk stijgt de complexiteit van infrastructuurvoorstellingen: fietspaden, fietsstraten en verkeersremmers worden expliciet getekend en vaak benoemd met tekstlabels op de tekening.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

4.1.2. Actieve mobiliteit als voorkeur en norm

In quasi alle tekeningen domineren of komen actieve verplaatsingsvormen aan bod zoals wandelen, fietsen, steppen en spelen. Deze modi worden structureel verankerd en worden zelden of nooit gecombineerd met intens autoverkeer.

4.1.3. Verkeerskundige observaties

Kinderen hebben de voorkeur voor bepaalde verkeerskundige inrichtingen, wanneer deze in hun droomstraten worden vertegenwoordigd:

- duidelijke scheiding van voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer via aparte paden, aanwezigheid van fietsstraten;
- rotondes, verkeerslichten, vluchtheuvels, en oversteekplaatsen komen vaak voor;
- snelheidsbeperkingen ("Zone 30", soms lager) worden systematisch toegevoegd, vooral in schoolomgevingen;
- kiss & ride-zones, fietsenstallingen en randparkings verschijnen frequent bij oudere kinderen;
- diverse snelheid remmende maatregelen zoals drempels, slingerende wegen, en paaltjes worden getekend.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

4.1.4. Infrastructureel script versus gebruikswensen

Opvallend is dat kinderen wel degelijk een straatprofiel blijven tekenen dat grotendeels overeenkomt met het klassieke verkeerskundige denken (rijbanen, verkeerslichten, kruispunten), ook al tekenen ze nauwelijks auto's binnen deze infrastructuur. Voornamelijk oudere kinderen vullen hun droomstraten in op deze manier. Ze nemen dus de vorm van het traditionele stratenbeeld als vanzelfsprekend over. Dit is een verschijnsel dat in de mobiliteitswetenschap omschreven wordt als het *infrastructureel script*: een geïnternaliseerd standaardbeeld waarin automatisch ruimte voor gemotoriseerd verkeer wordt voorzien, zelfs wanneer dat niet langer functioneel wenselijk is (Gehl, 2010; Appleyard, 1981). Kinderen vullen deze structuren vervolgens welbewust in met functies zoals fietsen, spelen, ontmoeten en groen, of laten de ruimte leeg.

Dit spanningsveld toont aan dat we bij het ontwerpen van straatruimte niet enkel infrastructureel-technisch, maar vooral vanuit gebruikswaarde en beleving zouden moeten denken.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

4.2. Spelen en sporten

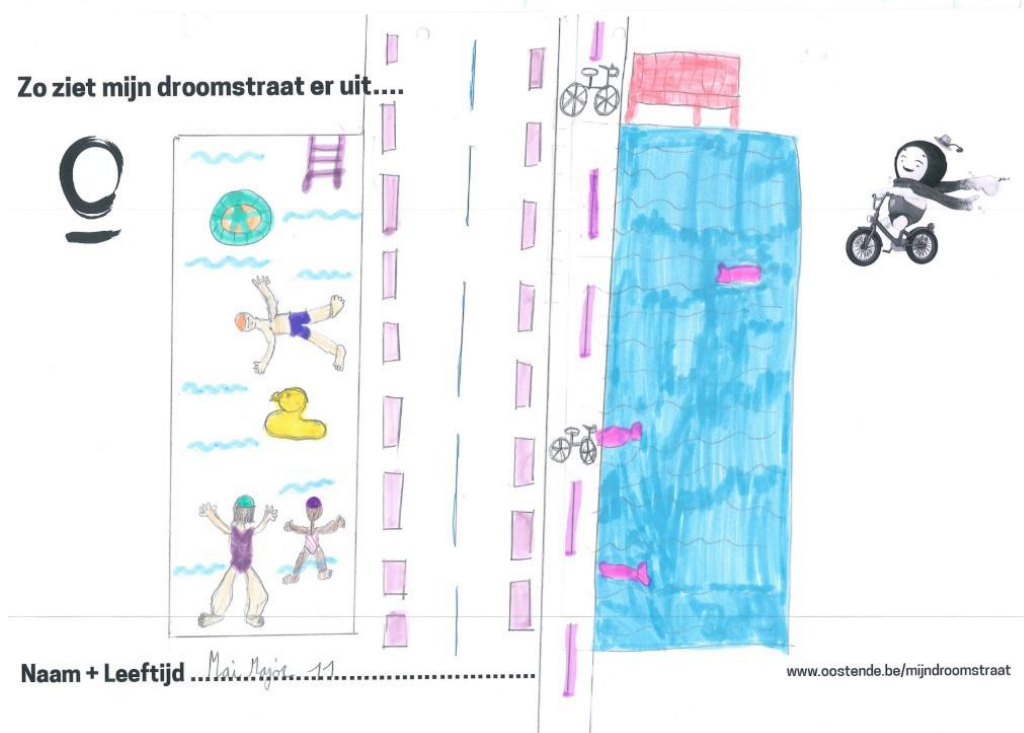
Spelelementen komen ook vaak aan bod in de tekeningen. Spelen en bewegen zijn universele prioriteiten die met de leeftijd verbreden qua vorm en complexiteit. Dit spelen is zowel individueel als collectief zichtbaar: schommels, glijbanen, zandbakken, wipplanken, maar ook sportvelden, basketbalpleinen en voetbalterreinen komen in de droomstraten aan bod.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

De jongste kinderen (4-6 jaar; voorbeeld vorige pagina) tekenen voornamelijk klassieke speeltoestellen, oudere kinderen (vanaf 7 jaar) integreren meer avontuurlijke en diverse voorzieningen: skateparken, kabelbanen, waterglijbanen, zwembaden en sporthallen worden getekend.

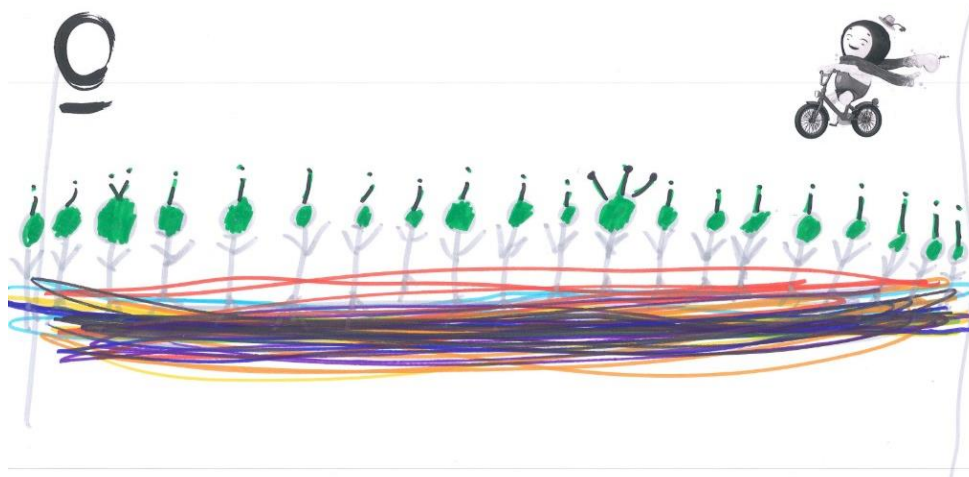
Er is ook een sociale component aanwezig: speeltuinen en sportterreinen fungeren vaak als ontmoetingsplaatsen; kinderen tekenen vriendengroepen die samen aan het spelen zijn. De speelzones worden vaak geïntegreerd in het straatbeeld, soms zelf in de middenberm of de straatruimte zelf, wat wijst op een potentieel verlangen naar verwevenheid van spelen met het dagelijkse straatgebruik.

4.3. Ontmoeting en diverse functiemix

Over alle leeftijden heen worden de droomstraten als ontmoetingsruimte, niet als verkeersas, beschouwd. Tekeningen bevatten (groepen) mensen die wandelen, spelen of elkaar ontmoeten. Door anderen in hun droomstraten te tekenen, geven kinderen uitdrukking aan hun fundamentele behoefte om ruimte te beleven als sociale en gedeelde ruimte. Hun ideale straat is niet alleen verkeersveilig, maar ook sociaal levendig, uitnodigend en verbonden met hun sociale netwerk.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

Naam + Leeftijd Melissa 6

www.oostende.be/mijndroomstraat

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

Naam + Leeftijd Lopez Solbitale Diana (11 jaar/ans)

www.oostende.be/mijndroomstraat

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306
 </

4.4. Natuur, groen en een aangename leefomgeving

Wanneer kinderen zoveel groen opnemen in hun droomstraten, drukken ze hiermee hun behoefte uit aan een veilige, aangename, gezonde en speelse leefomgeving. Natuur staat voor hen symbool voor rust, speelmogelijkheden en levenskwaliteit. Bij oudere kinderen wordt dit bovendien gekoppeld aan hun beginnende milieubewustzijn.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

9

Naam + Leeftijd SAM Bollen 11 jaar

www.oostende.be/mijndroomstraat

Regenbogen, zonnen, kleurrijke gevels en artistieke elementen zoals beelden en muurschilderingen versterken de beleving van de straat als aangename ruimte.

Zo ziet mijn droomstraat er uit....

9

Naam + Leeftijd Karolina 9

www.oostende.be/mijndroomstraat

Net zoals bij sporten en spelen, wordt groen niet als randvoorziening beschouwd. Het wordt verweven met de publieke ruimte en structureel geïntegreerd in de straatinrichting (bomenrij langs fietspaden, groene speelzones, groendaken).

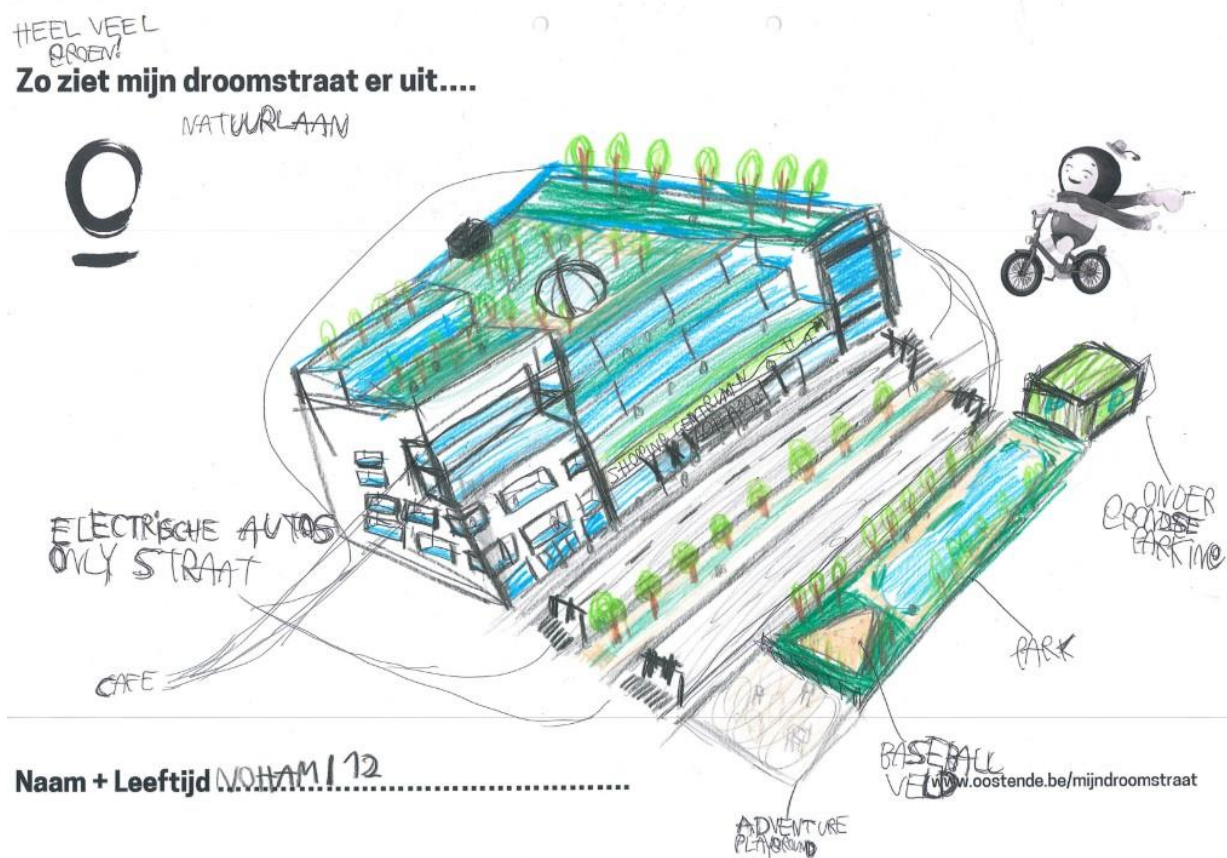
4.5. Creatieve en fantasierijke elementen

Vooraf bij jongere kinderen overheersen magische elementen zoals regenbogen, pratende bomen, sprookjeskastelen, glijbanen die in water uitmonden en zwevende voertuigen. Fantasie blijft ook bij oudere kinderen aanwezig. De 10-12 jarigen tekenen snoepwinkels, pretparken, dieren op straat en vliegende bussen. Dit idealistische straatbeeld toont hoe kinderen publieke ruimte niet enkel functioneel maar ook wens- en droomgericht vormgeven. De straat wordt een vrolijke, inclusieve, kleurrijke omgeving.

4.6. Milieubewustzijn (oudere kinderen)

Vanaf de leeftijd van 9-10 jaar wordt milieubewustzijn explicieter. Vanaf dan kunnen zichtbare symbolieken kunnen worden teruggevonden in de droomstraten: zonnepanelen op daken, windturbines, propere lucht als opschrift en verwijzingen naar groene mobiliteit. Naarmate de leeftijd stijgt, koppelen oudere kinderen deze ecologische bezorgdheid rechtstreeks aan beperkingen van het gemotoriseerd verkeer ("Geen vuile auto's", "Enkel elektrische wagens"). Er ontstaat een koppeling tussen schone lucht, groen en welzijn.

5. Conclusie

De 998 “droomstraat” tekeningen vormen een rijk en uniek venster op hoe kinderen hun leefomgeving ervaren en vorm wensen te geven. Doorheen alle leeftijdsgroepen verschijnen verkeersveiligheid, ruimte voor spel, groenvoorziening en sociale interactie als fundamentele bouwstenen van hun ideale straat. Deze wensen weerspiegelen diepgewortelde ontwikkelingsbehoeften: de nood aan veiligheid, autonomie in bewegen, speelmogelijkheden, verbondenheid met anderen en contact met natuur. De straat wordt door kinderen in de eerste plaats gepercipieerd als een gedeelde leefruimte waar men zich vrij, veilig en verbonden kan voelen, eerder dan als een loutere verkeerscorridor.

Opmerkelijk daarbij is dat kinderen vaak nog infrastructuur tekenen die sterk lijken op het klassieke verkeerskundige stratenbeeld: een reflectie van het geïnternaliseerde infrastructuure script. Maar, dat deze structuren nauwelijks nog worden ingevuld met gemotoriseerd verkeer. Waar wel rijstroken en verkeerslichten verschijnen, ontbreken doorgaans de aantallen auto's zelf; in plaats daarvan overheersen wandelen, fietsen, spelen en ontmoeten als kernactiviteiten. Naarmate kinderen ouder worden, groeit de ruimtelijke complexiteit van hun voorstellen en verschijnt ook meer planmatige ordening, milieubewustzijn en aandacht voor luchtkwaliteit. De auto wordt naar de rand van de straatruimte verschoven, terwijl actieve modi centraal staan.

De verzamelde inzichten uit de droomstraten bieden zo niet alleen een inventaris van kinderlijke voorkeuren, maar leggen vooral bloot welke fundamentele ontwikkelingsrechten kinderen willen gerealiseerd zien in hun leefomgeving. Deze kindgerichte blik vormt daarmee een krachtige leidraad voor toekomstgericht, inclusief en duurzaam stedelijk beleid.

Bijlage 1: Cognitieve ontwikkeling van het kind als lens om de droomstraten te begrijpen

De wijze waarop kinderen hun droomstraten visualiseren, weerspiegelt hun cognitieve ontwikkeling, groeiende ruimtelijke oriëntatie en hun actieradius. Binnen het domein van de ontwikkelingspsychologie (o.a. Piaget) zien we een verschuiving van concreet, egocentrisch denken bij jonge kinderen naar abstract, systemisch denken bij oudere kinderen.

1.1. Pre-operationele fase (4-6 jaar)

Kinderen denken sterk concreet en visueel. Ze tekenen eenvoudige basisvormen zoals huizen, bomen, zon en auto's, zonder complexe ruimtelijke logica. Hun mobiliteitsvoorstellingen zijn beperkt tot wat ze zelf direct ervaren: spelen, wandelen en fietsen in hun onmiddellijke omgeving. Er wordt een beperkte symboliek en weinig tekst gebruikt.

1.2. Concreet-operationele fase (7-9 jaar)

Er ontstaat een groeiend bewustzijn van ruimtelijke ordening en verkeerskundige elementen: voetpaden, fietspaden, verkeerslichten, en kiss & ride-zones worden herkenbaar weergegeven. De tekeningen vertonen meer systematiek en beginnen functies te onderscheiden. Gaandeweg wordt er losgekomen van wat kinderen zelf direct ervaren/meemaken naar meer abstracte concepten.

1.3. Formeel-operationele fase (10-12 jaar)

Kinderen tonen abstractere denkvermogens. Ze verbeelden complexe straatindelingen met zones, benoemen verkeerskundige elementen ("Geen auto's", "Zone 30"), en voegen bredere stedelijke functies toe (winkels, horeca, markten). Daarnaast hanteren ze tekstuele labels om hun wensen expliciet(er) te maken. Ze doen hierbij beleidsvoorstellen.

Tekeningen fungeren zo als een projectiemiddel waarmee kinderen hun dagelijkse observaties structureren, gevoelens omtrent veiligheid en vrijheid articuleren en hun relaties met infrastructuur, verkeer en sociale interacties visueel ordenen.

Bijlage 2: Ontwikkelingsbehoeften van het kind en de weerslag in droomstraten

De tekeningen fungeren niet enkel als illustraties van ruimtelijke voorkeuren, maar reflecteren daarnaast ook fundamentele ontwikkelingsbehoeften van kinderen. Vanuit ontwikkelingspsychologische theorieën kunnen volgende behoeften onderscheiden worden (Piaget, 1977; Erikson, 1963; Maslow, 1943; Deci & Ryan, 2000):

1.1. *Behoefte aan veiligheid en voorspelbaarheid*

In alle leeftijdsgroepen komt veiligheid als basisbehoefte sterk naar voren. Deze behoefte is zichtbaar door middel van het tekenen van verkeerslichten, zebrapaden, verkeersborden ("Zone 30"), afgescheiden fietspaden en autovrije zones. Oudere kinderen benoemen expliciet "Veiligheid", "Geen auto's", "Geen vervuilende voertuigen".

1.2. *Behoefte aan autonomie, bewegingsvrijheid en exploratie*

Kinderen willen zelfstandig en veilig kunnen bewegen in hun leefomgeving. Deze behoefte is zichtbaar door middel van het tekenen van uitgebreide fietsinfrastructuur, brede voetpaden, oversteekplaatsen. De groeiende actieradius naarmate kinderen ouder worden vertaalt zich direct in de ruimtelijke omvang en complexiteit van de tekeningen.

1.3. *Behoefte aan spel en plezier*

Spelen is een fundamentele ontwikkelingsactiviteit (Erikson, 1963). Deze behoefte wordt zichtbaar gemaakt door middel van het tekenen van speeltuinen (of speelgoed), sportvelden, skateparken, avontuurlijke speelconstructies. Fantasierijke toevoegingen (zoals pratende bomen, regenbogen, rollercoasters) versterken het speelse karakter.

1.4. *Behoefte aan verbondenheid en sociaal contact*

Volgens de zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 2000) zoeken kinderen naar sociale verbondenheid. Deze behoefte wordt zichtbaar gemaakt door middel van groepsactiviteiten, aanwezigheid van meerdere menselijke figuren, ontmoetingsplekken, markten, horeca. De straat wordt niet enkel als verkeersruimte maar als sociale ruimte gevisualiseerd.

1.5. *Behoefte aan een aantrekkelijke omgeving, rust en natuur*

Groenvoorzieningen vervullen zowel psychologische als fysieke behoeften (Ulrich, 1984; Chawla, 2015). Deze behoefte wordt zichtbaar gemaakt door het tekenen van overvloedig groen, bloemen, bomen, zee- en strandmotieven (typerend voor kinderen wonend aan de kust), zon, wolken en regenbogen. Tekstuele verwijzingen zoals "Heel veel groen" bevestigen deze voorkeur.

Deze ontwikkelingsbehoeften liggen vervlochten in de wijze waarop kinderen hun ideale leefomgeving voorstellen. De tekeningen functioneren aldus als projectieve vensters op hun psychosociale ontwikkeling.

Bibliografie

Appleyard, D. (1981). *Livable streets*. University of California Press.

Chawla, L. (2015). Benefits of nature contact for children. *Journal of Planning Literature*, 30(4), 433–452. <https://doi.org/10.1177/0885412215595441>.

Christensen, P., & James, A. (2008). *Research with children: Perspectives and practices* (2nd ed.). Routledge.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01.

Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (2nd ed.). W. W. Norton & Company.

Freeman, C., & Tranter, P. (2011). *Children and their urban environment: Changing worlds*. Earthscan.

Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press.

Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. UNICEF.

Marshall, S. (2005). *Streets and patterns*. Spon Press.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>.

Mehta, V. (2013). *The Street: A quintessential social public space*. Routledge

Piaget, J. (1977). *The development of thought: Equilibration of cognitive structures*. Viking Press.

Saldaña, J. (2021). *The coding manual for qualitative researchers* (4th ed.). Sage.

Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage.

Southworth, M., & Ben-Joseph, E. (2003). *Streets and the Shaping of Towns and Cities*. Island Press.

Ulrich, R. S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science*, 224(4647), 420–421. <https://doi.org/10.1126/science.6143402>.